

ויחי חט"ו שיחה ב'

ענינו של יוסף הוא המשכת בחי' יעקב (אצי') לבי"ע, ולכן מנשה – העבודה שלא לשכוח את "בית אבי" הוא בכור יוסף. אך אפרים – "הפרני אלוקים בארץ עניי" – הוא הבכור בנוגע ליעקב ("לי הם, אפרים ומנשה"), כי שלימות יעקב מתגלה ביתרון האור שבא מן החושך – בחי' אפרים.

בענין מנשה ואפרים יש לומר שישנו מעלה במנשה, ומעלה זו שייכת לענינו של יוסף ולכן הוא בכור יוסף. וישנו מעלה באפרים שלכן "אחיו הקטן יגדל ממנו", ומעלה זו שייכת ליעקב, ולכן בנוגע ליעקב – "לי הם" – הסדר הוא "אפרים ומנשה".

ויובן בהקדים הביאור בשמותם: שמנשה הוא העבודה שלא לשכוח את "בית אבי". ואפרים הו"ע העבודה וההצלחה "בארץ עניי". ולכן מנשה הוא הבכור כי מקודם צריך להיות עבודת מנשה ורק אח"כ באים לאפרים, אך אפרים "יגדל ממנו" כי התכלית הוא לא רק שלא לשכוח אלא "הפרני".

בעומק יותר: בענין העילוי שנפעל ע"י הגלות ישנם ג' ענינים: (א) ע"י הגלות מתגלה התוקף דהנשמה, שהגלות אינו יכול לפעול עליה, וזהו ענין יעקב שהוא מדת האמת שאינו משתנה בשום מקום. (ב) ע"י הגלות מתגלה תוקף הנשמה שפועל על סביבתו ומעלה את חושך הגלות לדרגתו. וזהו ענין יוסף שעבודתו הוא להביא את מדריגת יעקב – אצי' – לבי"ע. (ג) ע"י הפיכת החושך לאור נפעל עילוי בנשמה בדוגמת "זדונות נעשו לו כזכיות". שזהו ענין בני יוסף שהיו במצרים "עד בואי אליך". ("עד בואי אליך מצרימה לי הם" הוא נתינת טעם, שמפני שעמדו בצדקתם במצרים "עד בואי אליך" לכן "לי הם").

ועפ"ז יובן שמנשה שייך לעבודת יוסף לגלות את יעקב בבי"ע – ענין הב'. ואפרים שייך ליעקב כי שלימות יעקב מתגלה ביתרון האור מן החושך שנעשה ע"י עבודת אפרים.

וההוראה: מקודם צריך להיות העבודה דמנשה, שלא ישכח את "בית אבי", ורצונו לברוח מהגלות. אך לאיך כל זמן שנמצא בגלות אינו יכול להסתפק במנשה אלא צריך לבוא לאפרים, להפוך את חושך הגלות, ועי"ז "הפרני אלוקים בארץ עניי".